

**METODOLOŠKO UPUTSTVO
STATISTIKA ŠUMARSTVA**

Sadržaj

1. UVOD.....	3
Pravni osnov.....	4
2. Metodološka uputstva.....	4
2.1. Ciljevi istraživanja.....	4
2.3. Izvori i metode prikupljanja podataka.....	5
2.4. Obuhvat istraživanja i izvještajne jedinice.....	5
2.5. Vrijeme prikupljanja i objavljivanja podataka.....	6
2.6. Nivo objavljivanja podataka.....	7
2.7. Definicije osnovnih indikatora.....	7
2.7.1. Godišnji izvještaj o promjenama u površini šuma (ŠUM-13).....	7
2.7.2. Godišnji izvještaj o iskorišćavanju državnih šuma (ŠUM-21).....	8
2.7.3. Mjesečni izvještaj o proizvodnji šumskih sortimenata u državnim šumama (ŠUM-22) ..	10
2.7.4. Godišnji izvještaj o iskorišćavanju privatnih šuma (ŠUM-23).....	11
2.7.5. Godišnji izvještaj o podizanju i gajenju šuma (ŠUM-41).....	12
2.7.6. Godišnji izvještaj o štetama u državnim šumama (ŠUM-51).....	13
2.7.7. Godišnji izvještaj o štetama od požara u privatnim šumama (ŠUM-52).....	14
2.7.8. Godišnji izvještaj o građevinskim objektima, saobraćajnicama i mehanizaciji (ŠUM-61).....	14
2.7.9. Godišnji izvještaj o lovstvu (LOV-11).....	16

1. UVOD

Statistika šumarstva prati i prikazuje podatke o najvažnijim promjenama u šumarstvu. Statistika šumarstva ima ukupno 9 istraživanja, a u zavisnosti od problematike, istraživanja su na mjesečnom, godišnjem i višegodišnjem nivou.

Na mjesečnom nivou prikupljaju se podaci o proizvodnji, prodaji i zalihama šumskih sortimenata koji se prikupljaju popunjavanjem mjesečnih izvještaja Uprava za šume i Nacionalnih parkova, tj sva preduzeća koja u državnim šumama vrše proizvodnju šumskih sortimenata, bez obzira da li im je gazdovanje šumama osnovna djelatnost ili nije. Ove podatke obezbjeđuje obrazac **ŠUM-22**.

Na godišnjem nivou prikupljaju se sledeći podaci:

1. Iskorišćavanje državnih i privatnih šuma (**ŠUM-21 i ŠUM-23**)
2. Podizanje i gajenje privatnih i državnih šuma (**ŠUM-41**)
3. Štete u državnim i štete od požara u privatnim šumama (**ŠUM-51 i ŠUM-52**)
4. Građevniskim objekti, saobraćajnice i mehanizacija (**ŠUM-61**)

Na dvogodišnjem nivou prikupljaju se podaci o lovstvu koje daju korisnici lovišta koji su dobili ista na upravljanje. Ovi podaci prikupljaju se obrascom LOV-11.

Na trogodišnjem nivou prikupljaju se podaci o promjenama u površini u državnim i privatnim šumama kroz obrazac ŠUM-13. Ovaj izvještaj popunjavaju preduzeća kojima su državne i privatne šume date na upravljanje i gazdovanje.

STATISTIKA ŠUMARSTVA

Pravni osnov

Sva istraživanja u oblasti statistike šumarstva sprovode se u skladu sa Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike, Sl.list br.18/12.

Statistika šumarstva za sada nije u potpunosti usklađena sa evropskim regulativama na čemu će se raditi u predstojećem periodu. Regulative koje važe u evropskoj statistici šumarstva su:

- **Regulativa (EC) No 614/2007-** odnosi se na finansijske instrumente za razvoj računa u šumarstvu.
- **Regulativa (EU) No 995/2010-** odnosi se na obaveze svih koji sa drvom i drvnim proizvodima izlaze na tržište.

2. Metodološka uputstva

2.1. Ciljevi istraživanja

(ŠUM-13) Cilj istraživanja je dobiti podatke o površini šuma na početku godine i promjeni površine šuma u toku godine.

(ŠUM-21) Cilj istraživanja je dobiti podatke o posječenom drvetu po izvršiocima sječe u šumi i izvan šume, posječevoj bruto drvnoj masi u šumi po vidovima sječe i oblicima gajenja, posječenom drvetu izvan šume i iskorišćenosti sporednih šumskih proizvoda.

(ŠUM-23) Cilj istraživanja je dobiti podatke o posječevoj bruto masi u šumi i izvan šume, podatke o posječevoj bruto drvnoj masi u šumi, po vidovima sječe i oblicima gajenja.

(ŠUM-41) Cilj istraživanja je dobiti podatke o vještačkom pošumljavanju, po vrstama drveća, načinu pošumljavanja i vrsti površina, utrošenom sadnom i sjetvenom materijalu, njezi i melioraciji u državnim šumama.

(ŠUM-51) Cilj istraživanja je dobiti podatke o o štetama u šumama, po tipovima šuma, površini i posječevoj drvnoj masi po uzrocima štete, utrošenim sredstvima za zaštitu šuma i uzrocima nastanka požara u šumama.

(ŠUM-52) Prikazuju se podaci o veličini opožarene površine, posječevoj drvnoj masi i vrijednosti posječene drvene mase po pojedinim tipovima šuma, u kojima su se u toku godine od ovog uzročnika pojavile štete.

(ŠUM-61) Cilj istraživanja je dobiti podatke o šumarskim zgradama, saobraćajnicama u državnim šumama, utrošku goriva, maziva i električne energije, prevoznim sredstvima i mehanizaciji.

(LOV-11) Cilj istraživanja je dobiti podatke o brojnom stanju odstrijeljene divljači, zaposlenom osoblju, lovačkim zgradama i objektima i lovištima i lovcima.

2.3. Izvori i metode prikupljanja podataka

Prikupljanje podataka vrši se izvještajnom metodom kada se kao izvori koriste: tehnička dokumentacija, knjigovodstvena evidencija, šumsko-privredne osnove (elaborati) i slično.

Sve obrasce u statistici šumarstva osim LOV-11 i ŠUM-22 podnose područne jedinice Uprave za šume za svaku opštinu posebno, poštujući podjelu na državne i privatne šume. Ovaj izvještaj podnose i tri nacionalna parka: „Biogradska gora“, „Durmitor“ i „Lovćen“.

Godišnji izvještaj o lovstvu su dužni dostaviti svi korisnici lovišta koji su dobili lovišta na upravljanje.

2.4. Obuhvat istraživanja i izvještajne jedinice

Godišnji izvještaj o promjenama u površini šuma (ŠUM-13) podnose preduzeća kojima su državne i privatne šume date na upravljanje i gazdovanje. Izvještaj podnose područne jedinice Uprave za šume za teritoriju opštine i svaku kategoriju vlasništva na posebnim obrascima.

Godišnji izvještaj o iskorišćavanju državnih šuma (ŠUM-21) podnose preduzeća kojima su državne šume date na upravljanje i gazdovanje. Obrazac-upitnik se popunjava za teritoriju opštine-područne jedinice Uprave za šume.

Mjesečni izvještaj o proizvodnji šumskih sortimenata u državnim šumama (ŠUM-22) dostavljaju sva preduzeća koja u državnim šumama vrše proizvodnju šumskih sortimenata, bez obzira da li im je gazdovanje šumama osnovna djelatnost ili nije.

Godišnji izvještaj o iskorišćavanju privatnih šuma (ŠUM-23) podnose preduzeća kojima su šume date na upravljanje. Obrazac- upitnik popunjava za teritoriju opštine područna jedinica Uprave za šume.

Godišnji izvještaj o podizanju i gajenju šuma (ŠUM-41) popunjavaju preduzeća koja se bave uzgojem, eksploatacijom i zaštitom šuma. Izvještaj sastavljaju izvještajne jedinice za svaku opštinu i svaku kategoriju vlasništva.

Godišnji izvještaj o štetama u državnim šumama (ŠUM-51) popunjavaju preduzeća kojima su državne šume date na upravljanje i gazdovanje.

Godišnji izvještaj o štetama od požara u privatnim šumama (ŠUM-52) popunjavaju preduzeća kojima su privatne šume date na upravljanje. Obrazac popunjava područna jedinica Uprave za šume za teritoriju opštine.

Godišnji izvještaj o građevinskim objektima, saobraćajnicama i mehanizaciji (ŠUM-61) popunjavaju preduzeća koja se bave uzgojem i eksploatacijom šuma.

Godišnji izvještaj o lovstvu (LOV-11) popunjavaju svi korisnici lovišta koji su dobili lovišta na upravljanje.

2.5. Vrijeme prikupljanja i objavljivanja podataka

Naziv izvještaja	Vrijeme prikupljanja podataka ¹⁾	Vrijeme objavljivanja podataka
Godišnji izvještaj o promjenama u površini šuma (ŠUM-13)	25. februar	30. maj
Godišnji izvještaj o iskorišćavanju državnih šuma (ŠUM-21)	15. april	20. maj
Mjesečni izvještaj o proizvodnji šumskih sortimenata u državnim šumama (ŠUM-22)	10. u mjesecu za prethodni mjesec	23. u mjesecu za prethodni mjesec
Godišnji izvještaj o iskorišćavanju privatnih šuma (ŠUM-23)	15. april	20. maj
Godišnji izvještaj o podizanju i gajenju šuma (ŠUM-41)	15. februar	2. april
Godišnji izvještaj o štetama u državnim šumama (ŠUM-51)	25. januar	25. april
Godišnji izvještaj o štetama od požara u privatnim šumama (ŠUM-52)	25. januar	25. april
Godišnji izvještaj o građevinskim objektima, saobraćajnicama i mehanizaciji (ŠUM-61)	15. mart	10. maj
Godišnji izvještaj o lovstvu (LOV-11)	15. april	30. maj

¹⁾ Svi podaci osim onih koji se prikupljaju Izvještajem ŠUM-22 odnose se na prethodnu godinu.

2.6. Nivo objavljivanja podataka

Svi podaci u oblasti statistike šumarstva se objavljuju na nivou Crne Gore. Individualni podaci su zaštićeni u skladu sa Zakonom o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike, Sl.list br.18/12.

2.7. Definicije osnovnih indikatora

2.7.1. Godišnji izvještaj o promjenama u površini šuma (ŠUM-13)

Tabela 1. Površina šuma na početku godine i povećanje površine šuma u toku godine

U kolonu 1. unose se podaci iz izvještaja ŠUM - 13 iz prethodne godine.

U kolonu 2. i kolonu 3. unose se rezultati dobijeni predviđenim zbrajanjem navedenim u zaglavlju.

U kolonu 4. unose se površine ravnomjerno obrasle prirodnim podmlatkom.

U kolonu 5. unose se površine kultura podignute vještačkim putem na klasičan način (sjetvom sjemena ili sadnjom sadnica) starih tri godine, kod kojih uspjeh pošumljavanja utvrđen na kraju godine za koji se podnosi izvještaj iznosi preko 30%.

Primjer: U izvještaj za 2008. godinu treba upisati sve površine kultura podignutih vještačkim putem na klasičan način u toku 2005. godine - bez obzira na starost upotrijebljenih sadnica - kod kojih uspjeh pošumljavanja utvrđen na kraju 2008. godine iznosi preko 30%.

U kolonu 6. unose se površine kultura podignute vještačkim putem plantažno od selekcionisanog materijala - klonovi i kultivari topola, odnosno sadnice kvalitetnih četinara brzog rasta (uz upotrebu savremenih agro - tehničkih mjera) stare dvije godine, od kojih uspjeh pošumljavanja utvrđen na kraju godine za koju se podnosi izvještaj iznosi preko 30%.

Primjer: U izvještaj za 2011. godinu treba upisati sve površine kultura podignutih vještačkim putem, plantažno od selekcionisanog materijala i uz upotrebu savremenih agrotehničkih mjera, koje su osnovane u periodu 2008 - 2011.godine, bez obzira na starost upotrijebljenog materijala - od kojih uspjeh pošumljavanja utvrđen na kraju 2011. godine iznosi preko 30%.

U kolonu 7. unosi se povećanje površine šuma koje nastaje kao posljedica revizije izvršene procjene ili pre - mjerom površine pod šumom.

U kolonu 8. unosi se površina šume koju je izvještajna jedinica preuzela od drugih fizičkih i pravnih lica poslije sređivanja imovinsko - pravnih odnosa, kao i površine šuma preuzete od drugih preduzeća, opštine ili otkupljenje od individualnih gazdinstava.

Tabela 2. Smanjenje površina šuma u toku godine i površina šuma na kraju godine

U kolonu 1. i kolonu 2. unose se rezultati dobijeni predviđenim zbrajanjima navedenim u zaglavlju.

U kolonu 3. unose se površine na kojima je izvršena čista sječa u izdanačkim šumama i sječa bagrema „kotličanjem“, gdje iste predstavljaju način obnavljanja izdanačkih (niskih) šuma.

U kolonu 4. unosi se površina na kojoj je usljed dejstva požara šuma morala biti posječena čistom sječom.

U kolonu 5. unosi se površina na kojoj je izvršeno krčenje - čista sječa sa vađenjem panjeva - bez obzira da li je za krčenje izdata dozvola nadležnog organa ili nije.

U kolonu 6. unose se površine na kojima je usljed napada insekata ili pojave biljne bolesti šuma morala biti posječena čistom sječom.

U kolonu 7. unosi se površina na kojoj je, usljed dejstva: vjetra, snijega, poplave, usova i sl. morala biti izvršena čista sječa.

U kolonu 8. unosi se smanjenje površine šuma koje nastaje kao posljedica revizije izvršene procjene ili prem- jera površine pod šumom.

U kolonu 9. unosi se površina šume koju je izvještajna jedinica ustupila drugim fizičkim ili pravnim licima, poslije sređivanja imovinsko - pravnih odnosa, kao i površina prodana ili ustupljena drugim preduzećima ili opš-tini.

U kolonu 10. unosi se površina šuma koja se dobije kada se površina šuma na početku godine (kolona 1) poveća za ukupno povećanu površinu šuma (kolona 2) i smanji za ukupno smanjenu površinu šuma (kolona 1. tabele 2.)

2.7.2. Godišnji izvještaj o iskorišćavanju državnih šuma (ŠUM-21)

Obračun posječene drvene mase vrši se na osnovu podataka iz knjiga doznake. Za šume u kojima se vrši sječa, podaci o posjećenoj drvnoj masi unose se iz tabele dijela „plana iskorišćavanja šuma“, šumsko privredne osnove, uređajnog elaborata, privredne osnove i sličnih planova koji sadrže podatke o drvnoj masi drveta mjenog u dubjećem stanju (na panju).

Tabela 1. Posječeno drvo po izvršiocima u šumi i izvan šume

„Šumarska preduzeća“- su preduzeća kojima su šume predate na upravljanje i gazdovanje i koji u tim šumama vrše sječü."Ostala preduzeća" su preduzeća kojima sječa drveta nije glavna djelatnost.

„Građani" su individualni proizvođači drveta koji sijeku u državnim šumama putem „maloprodaje" (prodaja drveta u dubjećem stanju).

„Industrijsko drvo" ima povoljna fizička i hemijska svojstva, a namijenjeno je za mehaničku ili hemijsku preradu. U industrijsko drvo spadaju trupci, drvo za drvene ploče, ostalo drvo za mehaničku preradu, zatim celulozno drvo, drvo za suhu destilaciju, borovi panjevi.

„Tehničko drvo” ima povoljna fizička svojstva te je namijenjeno za razne tehničke svrhe. U tehničko drvo spadaju: rudničko drvo, stubovi za elektro vode i telefonske vodove, sitno tehničko drvo, ostalo oblo drvo, panjevi i ostalo tesano i cijepano drvo.

„Ogrijevno drvo” je drvo namijenjeno za ogrijev ili za proizvodnju drvenog uglja.

„Otpadak” obuhvata sve djelove drveta koje ostaje u šumi prilikom sječe (panjevina, sitna granjevina, gule, trulež i slično).

Tabela 2. Posječena bruto drvna masa u šumi po vidovima sječe i oblicima gajenja

„Redovna sječa” se vrši po predhodno odobrenom planu.

„Vanredna sječa” nije planom predviđena: vrši se od slučaja do slučaja, prema potrebi koja nije mogla biti predviđena (vjetrolomi, snijegolomi, vjetroizvale, snijegoizvale, napad insekata, biljne bolesti i sl). Ovdje se iskazuje i bespravno posječena drvna masa, bez obzira da li je bespravno posječeno drvo izveženo iz šume ili nije.

„Visoke raznodobne šume” su nastale pretežno iz sjemena u kojem se obnova i sječa vrši neposredno na cijeloj površini pa su im stabla različite visine i starosti izmiješana pojedinačno ili u grupama.

„Visoke jednodobne šume” su šume nastale pretežno iz sjemena, kao i vještački podignute šume u kojima su stabla približno jednake visine i starosti. Nastaju i poslije oplodnih sječa, kada se stabla posijeku u nekoliko navrata, obično u periodu od 20 godina.

„Proreda i čišćenje” su redovne sječe njege koje se sprovode u visokim jednodobnim i izdanačkim (niskim) šumama u manjim ili većim vremenskim razmacima sa ciljem da se obezbijedi razvoj kvalitetno najboljih stabala.

„Izdanačke (niske) šume” su šume vegetativnog porijekla nastale pretežno iz izdanaka iz panja.

„Ostale kategorije šuma” sačinjavaju: šikare, makije, šibljaci i lisničke šume.

„Šikare” su degradirane izdanačke šume malog rasta i kržljivog drveća koje služe većinom za pašu i brst stoke.

„Makije” su zimzelene izdanačke šume nastale potiskivanjem stabala crnike u sredozemnom klimatskom području naše zemlje.

„Šibljaci” su degradirane izdanačke šume u kojima preovlađuju grmovi.

„Lisničke šume” su šume koje prvenstveno služe za kresanje lisnika u cilju dobijanja hrane za stoku.

Tabela 3. Posječeno drvo izvan šuma

„Izvan šuma” posječeno drvo obuhvata ukupnu drvnu masu, industrijskog i tehničkog drveta od stabala posječenih na površinama manjim od 5 ari i od stabala na međama i u drvoredima na zemljištu u privatnom vlasništvu.

Tabela 4. Iskorišćeni sporedni šumski proizvodi

„Šumsko sjeme i plodovi" obuhvata: gljive šumske jagode, maline i drugo voće, zatim razno šumsko i poljoprivredno sjemenje i plodove u šumi.

„Ostali sporedni šumski plodovi" obuhvataju: zakup poljoprivrednog zemljišta u šumi, mahovinu, list i vrijednost sporednih šumskih proizvoda koji nijesu pojedinačno navedeni.

2.7.3. Mjesečni izvještaj o proizvodnji šumskih sortimenata u državnim šumama (ŠUM-22)**Tabela 1. Proizvodnja, prodaja i zalihe šumskih sortimenata**

U koloni 3. Iskazuju se podaci o proizvedenim količinama šumskih sortimenata (proizvoda) dobijenih iz redovnih sječa za izvještajni mjesec.

U koloni 4. Iskazuju se podaci o proizvedenim količinama šumskih sortimenata od početka godine do kraja izvještajnog mjeseca.

U koloni 5. Iskazuju se podaci o prodatim - otpremljenim količinama šumskih sortimenata, za svaki proizvod prikazan u koloni 3 u izvještajnom mjesecu.

Pod prodatim sortimentima treba prikazati, uz sortimente prodane trećim licima i proizvode za vlastitu potrošnju.

U koloni 6. Iskazuju se podaci o prodatim količinama sortimenata od početka godine do kraja izvještajnog mjeseca.

U koloni 7. Iskazuju se količine zaliha proizvedenih sortimenata sa stanjem poslednjeg radnog dana u izvještajnom mjesecu.

Zalihe se iskazuju ukupno bez obzira na to nalaze li se kod panja, na privremenom ili glavnom stovarištu.

Tabela 2. Ukupno posječena bruto drvena masa od januara do kraja godine upotrijebljena za proizvodnju šumskih sortimenata

Prosječna bruto drvena masa obuhvata trupce (četinara i lišćara), rudničko drvo (četinara i lišćara), ostalo dugo drvo (četinara i lišćara), prostorno drvo (četinara i lišćara), i ogrijevno drvo (lišćara i četinara).

U bruto drvnu masu ulazi otpadak i gubitak koji nastaje prilikom sječe. Podaci za ovu tabelu dobijaju se na osnovu izrađene neto drvne mase, uvećane za planirani otpadak. Podaci se daju samo za poslednji izvještajni mjesec - decembar, kumulativno za cijelu godinu.

Tabela 3. Zaposleno osoblje

Podaci o broju zaposlenih iskazuju se sa stanjem poslednjeg radnog dana u izvještajnom mjesecu prema kadrovskoj evidenciji bez obzira na to jesu li tog dana zaposleni bili prisutni na poslu ili izostali sa posla zbog korišćenja godišnjih odmora, bolovanja, slobodnih dana i slično.

2.7.4. Godišnji izvještaj o iskorišćavanju privatnih šuma (ŠUM-23)

Obračun posječenog drvne mase vrši se na osnovu podataka iz knjiga doznake. Za šume u kojima se vrši sječa, podaci o posječenju drvnoj masi unose se iz tabele dijela "plana iskorišćavanja šuma", šumsko privredne osnove, uređajnog elaborata, privredne osnove i sličnih planova koji sadrže podatke o drvnoj masi drveta mjenog u dubecem stanju (na panju)

Tabela 1. Posječeno drvo u šumi i izvan šume

„Vlasnici šuma" su individualni proizvođači koji vrše sječju drveta u sopstvenim šumama na koje postoji pravo svojine, bez obzira da li je izdato odobrenje za sječju ili nije.

„Industrijsko drvo"ima povoljna fizička i hemijska svojstva, a namijenjeno je za mehaničku ili hemijsku preradu.

U industrijsko drvo spadaju: trupci, drvo za drvene ploče, ostalo drvo za mehaničku preradu, zatim celulozno drvo, drvo za suhu destilaciju i borovi i panjevi.

„Tehničko drvo" ima povoljna fizička svojstva te je namijenjeno za razne tehničke svrhe. U tehničko drvo spadaju: rudničko drvo, stubovi za elektrovođe i telefonske vodove, sitno tehničko drvo, ostalo oblo drvo, pragovi i ostalo tesano i cijepano drvo.

Tabela 2. Posječeno drvo izvan šume

„Izvan šume" posječeno drvo obuhvata ukupnu drvnu masu i drvnu masu, industrijskog i tehničkog drveta od stabala posječenih na površinama manjim od 5 ari i od stabala na međama i u drvoredima na zemljištu u privatnom vlasništvu.

„Ogrijevno drvo", je drvo namijenjeno za ogrijev ili za proizvodnju drvenog uglja.

„Otpadak" obuhvata sve djelove drveta koji ostaju u šumi prilikom sječje (panjevina, sitna granjevina, gule, trulež i slično).

Tabela 3. Posječena bruto drvna masa u šumi po vidovima sječje i oblicima gajenja

„Redovna sječja" se vrši po prethodno odobrenom planu.

„Vanredna sječja" nije planom predviđena: vrši se od slučaja do slučaja, prema potrebi koja nije mogla biti predviđena (vjetrolomi, snijegolomi, vjetroizvale, snijegoizvale, napad insekata, biljne bolesti i sl.). Ovdje se iskazuje i bespravno posječena drvna masa, bez obzira da li je bespravno posječeno drvo izveženo iz šume ili nije.

„Visoke raznodobne šume" su nastale pretežno iz sjemena u kojem se obnova i sječja vrše neprestano na cijeloj površini, pa su im stabla različite visine i starosti izmiješana pojedinačno ili u grupama.

„Visoke jednodobne šume" su šume nastale pretežno iz sjemena, kao i vještački podignute šume u kojima su stabla približno jednake visine i starosti. Nastaju i poslije oplodnih sječja, kada se stabla posjeku u nekoliko navrata, obično u periodu od 20 godina.

„Proreda i čišćenje" su redovne sječje njege koje se sprovode u visokim jednodobnim i izdanačkim (niskim) šumama u manjim ili većim vremenskim razmacima sa ciljem da se obezbijedi razvoj kvalitetno najboljih stabala.

„Izdanačke (niske) šume“ su šume vegetativnog porijekla nastale pretežno iz izdanaka iz panja.

„Ostale kategorije šuma“ sačinjavaju: šikare, makije, šiblji i lisničke šume.

„Šikare“ su degradirane izdanačke šume malog rasta i kržljavog drveća koje služe većinom za pašu i brst stoke.

„Makije“ su zimzelene izdanačke šume nastale potiskivanjem stabala crnike u sredožemnom klimatskom području naše zemlje.

„Šiblji“ su degradirane izdanačke šume u kojima preovlađuju grmovi“.

„Lisničke šume“ su šume koje prvenstveno služe za kresanje lisnika u cilju dobijanja hrane za stoku.

2.7.5. Godišnji izvještaj o podizanju i gajenju šuma (ŠUM-41)

Tabela 1. Melioracija ostalih kategorija šuma

Tabela 2. Njega i melioracija visokih i izdanačkih šuma

„Njega podmladka“ obuhvata zaštitu i popunu podmlatka. „Proreda i čišćenje“ su redovne sječe meliorizacije ili njega šuma koje se sprovode u manjim ili većim vremenskim razmacima sa ciljem da se obezbijedi razvoj kvalitetno najboljih stabala

„Obogaćivanje šuma“ četinarima ili plemenitim lišćarima je unošenje četinarara ili plemenitih lišćara u postojeće šume u cilju povećanja njihove ekonomske vrijednosti.

„Njega zemljišta“ obuhvata odvodnjavanje, navodnjavanje i pripremu zemljišta za prirodno podmlađivanje, odnosno za vještačko pošumljavanje (sjetvom sjemena ili sadnjom sadnica).

„Konverzija“ je zamjena tipa gajenja šuma – pretvaranja izdanačkih šuma u visoke“

„Supstitucija“ je totalna zamjena vrste drveća unošenjem četinarara ili lišćara.

„Rekonstrukcija“ je zamjena tipa gajenja i istovremeno zamjena vrste drveća.

„Popunjavanje“ je pošumljavanje manjih praznina u šumama vrstama drveća iz kojih je sastojina sastavljena.

„Resurekcija“ je mjera kojom se „ na panj ili čep“ vrši sječa stabalaca šikara u cilju obnove šuma vegetativnim putem.

Tabela 3. Vještačko pošumljavanje

„Vještačko pošumljavanje“ je sadnja šumskih sadnica ili sjetva šumskog sjemena na golom zemljištu u cilju ponovnog uspostavljanja šume na kome je ista bila pa je čistom sječom posječena (sjecišta),odnosno u cilju da se šuma podigne na zemljištu na koje nije bila.

„Sjecište“ je površina na kojoj je psotojeća šuma posječena čistom sječom sa ciljem da se na njoj prirodnim ili vještačkim putem šuma ponovo uspostavi.

„Ostale površine“ u šumi su sve druge špovršine u šumi osim sjecišta, na kojima pošumljavanje ne predstavlja povećanje šumskog fonda, već kao i kod sjecišta predstavlja prostu reprodukciju šuma.

„Krš i golet“ su slabo produktivno zemljište obraslo oskudnom vegetacijom ili bez nje.

„Živi pijesak“ je pjeskovito zemljište čiji je pijesak u pokretu ili je privremeno smiren drugim kulturama koje treba zamijeniti šumom.

„Slatine“ su zaslanjeno slabo produktivno zemljište, koje se može koristiti uz jače agrotehničke mjere ili pošumljavanjem.

„Erodirano zemljište“ je ono sa koga je razornim dejstvom vode ili vjetra djelimično ili potpuno odnijet plodni sjaja zemljišta i vegetacije, pa je isto osiromašeno i nepodesno za gajenje poljoprivrednih kultura.

„Poljoprivredno zemljište“ se normalno koristi u poljoprivredi, ili zbog niske produktivnosti, pljavljenja i drugih razloga koristi se za podizanje šuma - pošumljavanje.

„Ostalo zemljište“ izvan šuma predstavlja sve druge površine na kojima nije psotojalam šuma i čije pošumljavanje predstavlja povećanje šumskog fonda-proširenu reprodukciju.

„Klasične“ sadnice su sadnice proizvedene na klasian način sa nezaštićenim korijenovim sistemom i mogu se saditi u toku vegetacionog perioda.

Kod „pošumljavanja“ iskazuje se cijela površina na kojoj je izvršeno pošumljavanje, a kod „popunjavanja“ iskazuje se reducirana površina tj. površina onih djelova na kojima je vršeno popunjavanje neuspjelog pošumljavanja. Podaci o sadnom i sjetvenom materijalu iskazuju se na osnovu dokumentacije o utrošku, a površina kod pošumljavanja iskazuje se na osnovu izvršenog premjera: Površine ostalih radova ili se premjeravaju ili se daju na osnovnu knjigovodstvene evidencije.

2.7.6. Godišnji izvještaj o štetama u državnim šumama (ŠUM-51)

Tabela 1. Štete u šumama po tipovima šuma

"Prizemni požar" zahvata pokrov tla, humus, lišće, četine, mahovinu, travu i panjeve, oštećuje donji dio stabla i može izazvati njihovo sušenje.

"Visoki požar" zahvata i krune stabla, lako se prenosi i teško gasi. Kod iskazivanja površine na kojoj je nastala šteta iskazuje se stvarna površina na kojoj je nastala šteta. Površina kod bespravnog zauzeća zemljišta utvrđuje se premjerom, dok se za ostale uzroke štete površina utvrđuje premjerom ili se procjenjuje. Izvještava se samo o šteti koja je nastala u godini za koju se podnosi izvještaj.

Tabela 2. Površina i posječena drvna masa po uzrocima šteta

Iskazuje se ukupno posječena drvna masa-totalna drvna masa-mjerena na panju u dubjećem stanju, osim kod krađe šumskih sortimenata gdje se iskazuje stvarna drvna masa ukradenih sortimenata. Evidentira se sječa u oštećenim sastojinama, bez obzira na vrijeme nastanka štete. Iznos štete od čovjeka utvrđuje se po važećem odštetnom cjenovniku za posječeno drvo, odnosno po prodajnoj cijeni za gotove šumske proizvode.

Kod štete od požara iskazuje se vrijednost drvene mase na panju, koja je izgorjela ili koja se zbog nastale štete morala posjeći.

Kod ostalih šteta iskazuje se samo vrijednost one drvene mase koja se zbog nastalih šteta morala posjeći. Ne iskazuje se vrijednost opštekorisnih funkcija šuma. Visina štete, vrijednost izgorjele ili posječene drvene mase, na osnovu oštećenog cjenovnika ili prema tržišnim cijenama utvrđuje podnosilac izvještaja. Kod iskazivanja štete, ako je "bespravno zauzeće" šuma, obračunava se vrijednost ukupne drvene mase plus vrijednost zemljišta. Kod "bespravnog zauzeća" neobraslog zemljišta iznos štete predstavlja prodajnu cijenu uzurpiranog zemljišta.

Tabela 3. Utrošena sredstva za zaštitu bilja

Podaci o količini i vrijednosti utrošenih sredstava za zaštitu šuma, unose se iz odgovarajuće knjigovodstvene evidencije.

Tabela 4. Uzrok nastanka požara

Unose se oni uzroci nastanka požara koji se utvrde do vremena podnošenja izvještaja.

2.7.7. Godišnji izvještaj o štetama od požara u privatnim šumama (ŠUM-52)

U tabeli štete od požara: veličinu opožarena površine, posječenu drvenu masu i vrijednost posječene drvene mase treba prikazati po pojedinim tipovima šuma, u kojima su se u toku godine od ovog uzročnika pojavile štete. Pod „opožarenom površinom“ podrazumijeva se ukupna površina koju je zahvatio požar.

„Čiste sastojine“ sastavljene su 90 - 100% od jedne vrste šumskog drveća.

„Mješovite sastojine“ sastavljene su od dvije ili više vrsta šumskog drveća, ali tako da pored glavne vrste ostale vrste drveća učestvuju sa više od 10%. Iskazuju se ukupno opožarena površina „čistih“ odnosno „mješovitih sastojina“, a ne pojedinačno po vrstama.

Opožarena površina iskazuje se u hektarima.

Kod „posječene drvene mase“ iskazuje se samo ona drvena masa koja se mora posjeći usled nastale štete od požara. „Posječena drvena masa“ obuhvata bruto masu drveta na panju, iskazanu u kubnim metrima. Vrijednost posječenog drveta određuje se po odgovarajućem cjenovniku. Kod „čistih sastojina“ iskazuju se zajedno posječena drvena masa glavne vrste i sporednih vrsta šumskog drveća.

Kod mješovitih sastojina „lišćara“, odnosno „četinara“, iskazuje se ukupno posječena drvena masa sastojine, a ne pojedinačno po vrstama iz kojih je sastavljena. Kod mješovitih sastojina „lišćara-četinara“ iskazuju se odvojeno posječena drvena masa lišćara od posječene drvene mase četinara.

2.7.8. Godišnji izvještaj o građevinskim objektima, saobraćajnicama i mehanizaciji (ŠUM-61)

Tabela 1. Šumarske zgrade

„Upravne zgrade“ služe za službene potrebe.

„Radničke zgrade (barake)“ su zgrade koje služe za smještaj šumskih radnika, alata i drugog materijala, a mogu biti stalnog ili privremenog karaktera.

„Ostale zgrade” obuhvataju rasadničke zgrade, trušnice sjemena, zgrade za skladište goriva i rezanog materijala za razne druge potrebe. U izvještaju se iskazuju podaci samo za one šumske zgrade koje su potpuno završene i koje su u upotrebi.

Tabela 2. Saobraćajnice u državnim šumama

Pod „šumskim saobraćajnicama” podrazumijevaju se svi stalni putevi (savremeni, tvrdi i meki) koji se na dan 31.12.u knjigovodstvu preduzeća vode kao sopstevno osnovno sredstvo. „Javni putevi” su svi ostali stalni putevi (savremeni, tvrdi i meki) koji prolaze kroz šumski objekat ili se neposredno naslanjaju na njega.

Kao „produktivne saobraćajnice” (aktivne) smatraju se svi šumski putevi, kao i javni putevi ili samo djelovi javnih puteva, koji prolaze kroz šumski objekat ili se neposredno naslanjaju na njega. Čine transportnu osnovicu određenog dijela šume i mogu da primaju posječeno drvo iz šume, a utovar na njima je moguć i dozvoljen.

Kao „neproduktivne saobraćajnice” (pasivne) smatraju se svi stalni šumski putevi kao i javni putevi ili samo djelovi javnih puteva, koji prolaze kroz šumski objekat ili se neposredno naslanjaju na njega i do kojih se šumski sortimenti ne mogu dovlučiti iz šume, bilo zbog toga što se ovi putevi nalaze u dubokim usjecima i sl. Ili zbog toga što na njima nije dozvoljen utovar drveta. Kao „spojne saobraćajnice” (prisutne, vozne, tranzitne) smatraju se svi šumski putevi (savremeni, tvrdi, meki) ili njihovi djelovi, koji čine vezu između šumskog objekta i osovine „javnog saobraćaja”

Pod „savremenim putevima” podrazumijevaju se putevi koji imaju kolovoz od asfalta, betona ili kamene kocke. Pod „tvrdim putevima” podrazumijevaju se svi putevi koji imaju tvrdi osnovu: kamenu ili šljunčanu (nezavisno od toga da li je osnova izgrađena ili prirodna) i po kojima je prevoz šumskih sortimenata i druge robe moguć u svako godišnje doba. „Meki putevi” (zemljani) su svi stalni putevi bez tvrde osnove po kojima je prevoz šumskih sortimenata i druge robe teretnim vozilima moguć samo po suvom vremenu i u toku određenih vremenskih perioda (ljeta, zima i sl.)

Eventualne promjene kod saobraćajnica (prelaz mekih puteva u tvrde, tvrdih u savremene, prestanak upotrebe, otpis puteva i sl.), zgrada i drugih objekata evidentiraju se i prikazuju u koloni „stanje” na dan 31. 12. godine za koju se podnosi izvještaj, tako da podaci u ovoj koloni predstavljaju pravo, stvarno stanje na kraju posmatrane godine. Kod šumskih saobraćajnica iskazuju se godišnji podaci samo za stalne šumske saobraćajnice i bez obzira na način njihove izgradnje (savremeni, tvrdi i meki) ili na karakter njihove upotrebe (produktivni, neproduktivni i spojni) dok se za saobraćajnice privremenog karaktera podaci ne iskazuju.

Tabela 3. Utrošak goriva, maziva i električne energije

U tabelu 3. unosi se svo gorivo, mazivo i električna energija koja se utroši u toku godine za pogonske i transportne svrhe šumskih sortimenata, za godinu za koju se podnosi izvještaj.

Tabela 4. Prevozna sredstva i mehanizacija

U tabeli 4. upisuje se ukupan broj prevoznih sredstava i mehanizacije, koja se koristila za proizvodnju i transport šumskih sortimenata za godinu za koju se podnosi izvještaj.

Kamioni su mobilna sredstva za transport šumskih sortimenata. Traktori „točkaši“ su traktori sa točkovima, „gusjeničari“ su traktori sa gusjenicama, „zglobni“ traktori su fleksibilni traktori koji se mogu kretati van puteva po sjecištu, „forvarderi“ su specijalni zglobni traktori koji na sebi prevoze šumske sortimente, kreću se van puteva po sjecištu i posjeduju dizalicu-kran kojim se sami utovaraju. Kamionske i traktorske prikolice-odnosi se na sve prikolice (jednoosovinske, dvoosovinske ili višeosovinske). „Kombinovane mašine“ vrše sječu ili izradu šumskih sortimenata na licu mjesta u sjecištu, od kojih „harvesteri“ vrše sječu stabala i njihov izvoz od mjesta obrade, a „procesori“ vrše sječu stabala i njihovu obradu u samom sjecištu (kresanje, prerezivanje i sl.).

„Priključeni uređaji i ostale mašine“ su priključeni uređaji i mašine koje se koriste u iskorišćavanju, uzgoju, zaštiti šuma, rasadničkoj proizvodnji i grnčarstvu. Iskazuju se podaci samo za saobraćajna sredstva i mehanizaciju koja je u upotrebi. Sve promjene kod saobraćajnih sredstava i mehanizacije u smislu smanjenja broja prevoznih sredstava i mehanizacije (amortizacije, otpisa, otuđivanja i slično) prikazuju se kroz „stanje“ na dan 31.12. godine za koju se podnosi izvještaj, tako da podaci u ovoj koloni predstavljaju pravo, stvarno stanje na kraju posmatrane godine.

2.7.9. Godišnji izvještaj o lovstvu (LOV-11)

Tabela 1. Brojno stanje i odstrijeljena divljač

Brojno stanje utvrđuje se procjenom i treba što realnije da pokaže ovo stanje na dan 31.mart 2012. tj. na kraju lovne godine. Odstrijeljena divljač, hvatanje žive divljači i unošenje žive divljači u lovišta i rezervate iskazuje se prema stvarno odstrijeljenom odnosno uhvaćenom broju divljači.

Tabela 2. Zaposleno osoblje 31.12.2011.godine

U ovoj tabeli iskazuje se zaposleno osoblje koje je zasnovalo radni odnos na neodređeno radno vrijeme, kao i radni dani sezonskih i povremenih radnika. Pod „neodređenim“ vremenom misli se na stalno zaposlenje. Podaci se unose na osnovu personalne evidencije, a sa stanjem na dan 31.12.2011.godine. Preduzeća u šumarstvu, organi uprave i druge nelovačke institucije, ako imaju svoja lovišta, kao zaposleno osoblje iskazuje samo ono koje je angažovano u lovnoj privredi i upisuju u alineju „ukupno“. U ovom slučaju alineja 1 i alineja ukupno sadrže iste podatke.

Tabela 3. Lovačke zgrade i objekti 31.12.2011.godine

Iskazuju se samo gotove zgrade i objekti koji su postojali na dan 31.12.2011.godine, bez obzira kad su izgrađeni. Zgrade i objekti u izgradnji iskazaće se u izvještaju one godine u kojoj se dovrše.

Tabela 4. Lovišta i lovci 31.12.2011.godine

Pod površinom lovišta podrazumijeva se površina lovišta lovačke organizacije koja podnosi izvještaj.

Izdaje i štampa Zavod za statistiku Crne Gore (MONSTAT)

81000 Podgorica, IV Proleterske br. 2,

telefon (+382) 20 230-811, faks (+382) 20 230-814

Metodološko uputstvo pripremila:

Majda SAVIĆEVIĆ

Tel. +382-20-231 004

contact@monstat.org

Tehnička urednica: Radmila Šišević